

همایش ملی کارآفرینی و تجاری سازی رشته زبان و ادبیات عربی و ششمین گردهمایی

سراسری مدیران گروه های عربی، دانشگاه سمنان، ۱۳ و ۱۴ اسفند ۱۳۹۳

کارآفرینی آموزش و پژوهش در رشته زبان و ادبیات عربی

دکتر حسن علی شربندار*

چکیده

این مقاله جهت تبیین و بررسی کارآفرینی در موضوع آموزش و پژوهش رشته‌ی زبان و ادبیات عربی، به مفاهیم و تعاریفی از کارآفرینی و ارائه‌ی مدل‌های گوناگون فرآیند آموزش و پژوهش در این رشته می‌پردازد. در این مقاله با ارائه‌ی پیشنهادها و راه کارهایی جهت دستیابی به دست آوردهای بهتر در تجاری سازی و کارآفرینی؛ باروش نقدانه و تحلیلی، به بررسی چالش‌های موجود و بیان راه کارهای عملی رشته زبان عربی پرداخته می‌شود. ایجاد تیم های تحقیقاتی، پژوهشی و آموزشی، تیمی که متشکل از دانشجویان یا فارغ التحصیلان رشته زبان عربی باشد، وابسته به دانشگاه ها یا بخش خصوصی، می تواند در کارآفرینی این رشته بسیار مؤثر باشد. زیرا دانشجویان یا فارغ التحصیلان در محیط و بستر عملی تحقیقات قرار می گیرند و می توانند آموخته های بالقوه خود را در معرض کارآفرینی قرار داده و از آن بهره بگیرند. مهم ترین دستاورد کارآفرینی در قالب آموزش و پژوهش های جدید، توسعه مؤسسات پژوهشی، ایجاد اشتغال، شناخت فرصت های مناسب و هدایت و رهبری آموزش و پژوهش در سطح کشور خواهد بود.

کلید واژه‌ها: کارآفرینی، آموزش و پژوهش، زبان عربی، چالش‌ها، راه کارها.

۱- مقدمه

پژوهشگران و صاحب نظران معتقدند که: دنیای امروزی، عصر تداوم تجارب و راه‌حل‌های گذشته، برای مسائل زمان کنونی و آینده نیست. یعنی بسیاری از راه‌حل‌های گذشته، برای شیوه‌های امروزی، راه گشا نیست. باید به دنبال راه کارها و اندیشه‌های جدیدی، برای ساختارهای نوین در آینده بود، تا بتوان کیفیت ساختاری بالا و کارکردهای مفید متناسب با نیازهای جامعه کنونی به دست آورد.

این موضوع به نیروی انسانی پرتوانی نیاز دارد، که با روحیه‌ای خلاق و کارآفرین به نوآوری و رقابت بپردازد. مؤسسات آموزشی و پژوهشی، علاوه بر داشتن اساتید خبره و هدایت بخش، نیاز به پژوهندگان و مربیان نقش آفرینی دارند، که با شناخت فرصت‌های زمانی موجب ایجاد بسترهای موفقیت و پیشرفت در محیط‌های پویای آموزشی شوند.

ایده پردازی و نوآوری، زمانی ارزشمند است که منجر به ایجاد و تولید راه کارها و رفع چالش‌های موجود در آموزش و پژوهش شود. موفقیت در این موضوع، مستلزم کنار هم قراردادن عوامل متعددی است. از جمله: دانش، تفکر خلاق و روحیه کارآفرینی، تا بتوان به همراه کارآفرین فعال و سرمایه‌گذار، گذاری مناسب به اهداف و کارکردهای عملی در این زمینه دست یافت. عناصر برنامه‌ریزی موفق، نظم و ترتیب در اجرا و پشتکار جدی، از مهم ترین عوامل موفقیت در اجرای عملی ایده‌های کارآفرین در موضوع آموزش و پژوهش است.

۲- روش، فرضیه ها و پیشینه پژوهش

در این مقاله سعی نگارنده برآن است که با روش نقادانه و تحلیلی به بررسی چالش‌ها و راه‌کارهای موضوع آموزش و پژوهش در رشته زبان عربی بپردازد. لذا فرضیه ها و اهداف زیر را مورد بررسی قرار می دهد تا به بعضی از اهداف و کارکردهای آموزشی و پژوهشی رشته زبان عربی دست یابد:

۱- آیا محور آموزش و پژوهش رشته زبان عربی در دانشگاه های کشور هماهنگ با موضوع کار آفرینی و تجاری سازی این رشته تحصیلی است؟

۲- چالش های موجود در مقابل انطباق آموزش و پژوهش در رشته زبان عربی با تجاری سازی این رشته تحصیلی کدام است؟

۳- راه کارها و ایده های مناسب جهت کار آفرینی فارغ التحصیلان رشته زبان عربی کدام است؟

موضوع کارآفرینی آموزش و پژوهش در رشته زبان عربی قبل از این مقاله در کتاب و مقاله ای نوشته نشده است. بعضی از مفاهیم و ایده های این مقاله در کتاب ها و مقالاتی به صورت گذار بیان شده است. از جمله کتاب های «کتابه البحث العلمی ومصادر الدراسات العربیة والتاریخیة اثر عبدالوهاب ابراهیم ابوسلیمان، طرق تدریس اللغة العربیة اثر دکتر جودت الרכابی، کارآفرینی اثر دکتر علی شاه حسینی» و مقالاتی مانند: «تجاری سازی موفق اثر مرضیه شاوردی و...». نگارنده کوشش می نماید تا بیشتر راه کارها و ایده ها را از تجربیات و نگرش های ذهنی خود و واقعیت های موجود استخراج نماید.

۳- مفاهیم کارآفرینی

کارآفرینی، فرآیندی است که نیاز به خلاقیت، نوآوری و برنامه ریزی تا رسیدن به اهداف و برنامه های مورد نظر دارد. می توان گفت: کارآفرینی عبارت از تغییر ارزش ها و ایجاد تحول در ماهیت برنامه است تا روند پویایی در جهت افزایش و ایجاد سرمایه را در طول اجرای برنامه مورد نظر نمایان سازد. همچنین کارآفرینی، فرآیند خلق چیزی نو با صرف وقت و تلاش بسیار و پذیرش خطرات روحی و اجتماعی، برای به دست آوردن رضایت شخصی افراد جامعه و منابع مالی است.

کارآفرین، فردی است که فرصت ارائه یک محصول، خدمات، روش و تفکر جدید را برای حل یک مشکل قدیمی می یابد و می خواهد تأثیراندیشه اش را بر پیرامون خویش مشاهده کند. کارآفرین، فردی است که دارای ایده جدید است و از طریق فرآیند تولید و مفاهیم جدید، به اهداف خود می رسد. (شاه-حسینی، ۱۳۹۰: ۲، ۳). همچنین کارآفرینی فرآیندی است که در آن از تمام پتانسیل های ممکن استفاده می شود تا کسانی که دارای نوآوری در اندیشه های آموزشی و پژوهشی هستند بتوانند، فواید ایجاد شده به وسیله آن را به سرمایه مفید و فناورانه تبدیل کنند.

مهم ترین دستاورد کارآفرینی، در قالب آموزش و پژوهش های جدید، توسعه مؤسسات پژوهشی، ایجاد اشتغال، شناخت فرصت های مناسب علمی - پژوهشی و هدایت و رهبری آموزش و پژوهش در سطح کشور است. مراحل کارآفرینی ایده های مناسب، در موضوع آموزش و پژوهش عبارتند از:

۱- ایده‌پردازی؛ ایده‌پردازی در موضوع آموزش و پژوهش زبان عربی که شامل: آفرینش و یافتن ایده‌ها و راه‌کارهای جدید، جهت بهبود بخشیدن موضوع آموزش و پیشرفت در فرآیند پژوهش می‌شود، دارای اهمیت بسیاری است. صاحب‌نظران دانشگاهی و حوزوی در این زمینه دارای ایده‌های گوناگون هستند و چه بسا به خاطر اختلاف در نوع ایده‌ها، اسلوب‌های مختلفی در موضوع آموزش زبان عربی در مؤسسات و دانشگاه‌ها و مراکز علمی آموزشی حوزه‌های علمیه وجود دارد. به عنوان مثال در موضوع آموزش، گاهی تدریس و آموزش مواد درسی فقط به زبان عربی جهت پیشرفت در این رشته بیان شده است و گاهی در کنار آن برای سهولت در مطالعات دانش پژوهان متون درسی به زبان فارسی ترجمه گشته و در بازار علمی کشور رواج یافته است، به طوری که گاهی انتشار ترجمه متون درسی بیشتر از متون اصلی آموزشی پدیدار گشته است. از نظر برخی صاحب‌نظران این کار، خیانت علمی و ضربه‌ای مهلک به آموزش این رشته بوده و بیشتر ناشران و صاحبان صنعت چاپ کتب، از این موضوع، فقط استفاده کارآفرینی خود را می‌برند و دانش پژوهان از پیشرفت علمی صحیح و دقیق باز می‌مانند. ولی در دیدگاه مخالف، این عملکرد، باعث پیشرفت در آموزش تلقی می‌شود.

۲- ارزیابی ایده‌ها؛ بعد از جمع‌آوری ایده‌ها باید آن‌ها را مورد ارزیابی قرار داده و با توجه به شرایط موجود در این رشته، بهترین و کاربردی‌ترین ایده‌ها را انتخاب نمود.

۳- سرمایه‌گذاری و توسعه ایده منتخب؛ از این مرحله، باید تلاش جدی برای ایده عملی و راه‌کار صحیحی که مورد ارزیابی واقع شده است، آغاز شود.

۴- اجرای آزمایشی ایده منتخب؛ (شاوردی، ۱۳۹۱: ۳۸، ۳۹) باید ایده منتخب را در بعضی از مراکز مورد آزمایش و استفاده قرار داد تا نقاط ضعف و قوت آن مورد ارزیابی قرار گرفته و در قالب بسته‌های کارآفرینی؛ به منظور کسب موفقیت بیشتر در زمینه آموزش و پژوهش، به مراکز مختلف عرضه شود.

۵- پیگیری، پایش و بهبود بسته آموزشی و پژوهشی؛ بعد از اجرای آزمایشی، باید برای اطمینان یافتن از مفید بودن اجرای ایده‌ها، پیگیری همراه با ارزیابی و پایش نتایج اجرای این ایده‌ها توسط گروه‌های آموزشی انجام شود، و در صورت اشکالات و چالش‌ها در رفع آن‌ها و بهبود بخشیدن مرحله اجرای آن‌ها کوشید.

کارآفرینان در ارائه راه کارها، باید از افراد صاحب ایده جدید، موفقیت محور، مصمم در انجام راه-کار، ترکیب کننده دیدگاه‌های گوناگون و متمرکز در جمع‌آوری و نتیجه‌گیری اندیشه‌های نوپرداز باشند.

در نتیجه کارآفرینی در آموزش و پژوهش یعنی توانایی در کشف و ارزیابی فرصت‌های آموزشی و پژوهشی محققان که ویژگی هدایت‌کنندگی و راهبردی کشوری را داشته باشد. و افراد کارآفرین در امور آموزشی و پژوهشی، باید ویژگی‌های: اعتماد به نفس، خوش بینی، سخت کوشی، شوق، پشتکار، اراده، نوآوری، هدایت‌گری، انتقادپذیری و قدرت درک بسیار را در خود داشته باشند.

۴- چالش‌ها و راه‌کارها

از مشکلات مهم رشته‌های علوم انسانی، ارائه آموزش نظری و تئوری ثابت و عدم هماهنگی آن با واقعیت‌های کسب و کار جامعه است. به عبارت دیگر، نظام آموزشی، مبتنی بر فراگیری آموخته‌ها و انباشتگی آن است. در این نوع آموزش افراد کارآفرین در رشته تحصیلی - که اعتماد و تکیه به آموخته‌های خود داشته باشند- کم تربیت می‌شوند. لذا بیشتر خروجی‌های رشته انسانی، با نیازهای بازار کار این رشته‌ها هماهنگی و هم‌خوانی ندارند. باید آموزش‌ها و نوع دروس ارائه شده در طول مدت تحصیل کاربردی و هماهنگ با کارآفرینی دانش‌آموختگان باشد تا از تخصص‌ها و مهارت‌های آن‌ها در جهت اهداف و بهره‌وری‌های جامعه مورد استفاده قرار گیرد.

در آموزش رشته زبان عربی، فقط ارائه معلومات و مطالب علمی، روش تدریس نباشد، بلکه یکی از اهداف مهم این رشته تحصیلی باید توسعه کارآفرینی افراد تربیت یافته و تربیت افراد متکی به خود و آگاه به مسایل جامعه پیرامون خود جهت استفاده از فرصت‌های کسب و کار باشد، تا در پایان تحصیلات بتوانند با مهارت‌های تحصیلی، از فرصت‌های موجود در جامعه استفاده نموده و در بخش-های مختلف جامعه مؤثر باشند. به عنوان مثال؛ بعضی از دانش‌آموختگان این رشته تحصیلی در مسئولیت‌های مهمی مانند: نمایندگی مجلس، فرمانداری، بخش داری، معاونت‌های مختلف سازمان‌ها و ادارات و مسئولیت‌های گوناگون در جامعه، انجام خدمت می‌کنند. اگرچه در این مسئولیت‌ها از بهره‌های علمی خود استفاده عملی نمی‌کنند، ولی از فرصت‌های موجود در جامعه استفاده نیکویی نموده‌اند.

آموزش زبان عربی اگر فقط به فکر تولید محتوا و عرضه دانش زبان عربی باشد، بدون آن که در زمینه کار آفرینی و استفاده عملی از دانش و آموزش‌های خود اقدامی کند، به معنای عدم موفقیت در کارکرد آموزشی این رشته تحصیلی است، در صورتی که باید تا حدودی عهده‌دار موفقیت عملی فارغ‌التحصیلان خود بعد از اتمام تحصیل باشد. به عنوان مثال دانشجویان رشته زبان عربی، در دانشگاه فرهنگیان با اشتیاق و شور بیشتر و اعتماد به نفس عالی به تحصیل و فراگیری مشغول هستند که یکی از دلایل اصلی آن اعتماد به آینده شغلی و کارآفرینی رشته تحصیلی آن‌ها در وزارت آموزش و پرورش است. لذا دانشگاه‌های دیگر نیز باید افق‌ها و فرصت‌های بهره‌وری و کارآفرینی این رشته تحصیلی را برای دانشجویان ترسیم نمایند و آن‌ها را در جهت استفاده از آموخته‌های خود هدایت نمایند، تا انگیزه تحصیل و پژوهش در این رشته از بین نرود.

لازمه ایجاد روحیه کارآفرینی در زبان عربی، انطباق آموزش، سطوح آموزشی و دروس ارائه شده در دانشگاه با اشتغال و نیازهای جامعه کنونی به آن‌ها است. متأسفانه معضل عدم انطباق آموزش در دانشگاه‌ها با واقعیت‌های جامعه هنوز وجود دارد. فارغ‌التحصیلان رشته زبان عربی بعد از اتمام تحصیل در مقابله با یک عربی زبان قادر به تکلم و محادثه جدی نیست. اگرچه در آموزش این زبان به زبان فصیح قرآنی و کلاسیک عربی اکتفا می‌شود، ولی واقعیت لهجه‌های زبان عربی و استفاده بسیار آن در بین عرب زبانان انکارناپذیر است. لذا در کنار آموزش کلاسیک این زبان در حد تکلم روان و سلیس باید پژوهش در لهجه‌های مختلف زبان عربی، مورد توجه قرار گیرد، تا آموزش یافتگان این زبان، قادر به فهم و تکلم جملات و کلمات مورد استفاده در نزد عرب زبانان باشند. این موضوع، می‌تواند در مؤسسات پژوهشی قابل تأسیس در راستای گروه آموزشی زبان عربی اجرا گردد تا تعلیم واقعی این زبان و استفاده بالفعل آن، در جامعه امروزی به حقیقت برسد.

آموزش در رشته زبان عربی، بیشتر مبتنی بر یادگیری و تعلیم مفاهیم ذهنی و غیرکاربردی است و این عامل مهم برای عدم اشتغال و کارآفرین شدن دانش‌آموختگان آن می‌شود، در صورتی که اگر آموزش بر اساس نیازها و تحولات روزمره جامعه داخلی و بین‌المللی باشد، سریع‌تر به نتیجه خواهد رسید.

مشکل عدم انطباق آموزش با اشتغال از طریق هدفمندی کارآفرینی در رشته زبان عربی قابل حل است. بررسی عوامل مختلف کارآفرینی در این رشته، محیطی مناسب برای اشتغال دانش‌آموختگان و علاقه‌مندان به این رشته تحصیلی را فراهم خواهد کرد.

دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی در رشته زبان عربی، باید افق‌ها و فرصت‌های بهره‌وری را برای دانش‌آموختگان خود ترسیم نمایند و آن‌ها را در جهت استفاده از آموخته‌هایشان، هدایت کنند. نگرش دانشگاه، باید نگرش کارآفرینی، جهت استفاده بهینه از آموخته‌ها و اشتغال‌زایی برای دانش‌آموختگان خود باشد تا درانجام مسؤلیت خطیر خود در جامعه؛ که هدایت‌گری آموزش و پژوهش جامعه است، موفق باشد.

دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی، نقش ارزشمندی در جهت ایجاد کارآفرینی آموزش و پژوهش، برعهده دارند. برای کارآفرین کردن بخش آموزش و پژوهش، باید فرایند برنامه‌های درسی و نگرش کنونی به پژوهش تغییر کند. فرآیند پژوهش در دانشگاه‌ها، فقط جنبه تولید و عرضه دانش نباشد که این به معنای عدم موفقیت در کار عملی است. بلکه باید پژوهش در اختیار کارآفرینی قرار گیرد و به جنبه‌های عملی و علمی خود دست یابد.

ایجاد تیم‌های تحقیقاتی، پژوهشی و آموزشی تیمی که متشکل از دانشجویان یا فارغ‌التحصیلان رشته زبان عربی باشد، می‌تواند بسیار مؤثر باشد، زیرا دانشجویان و فارغ‌التحصیلان در محیط و بستر عملی تحقیقات قرار می‌گیرند و می‌توانند آموخته‌های بالقوه خود را در معرض کارآفرینی قرار داده و از آن بهره بگیرند.

با حضور اساتید و صاحبان ایده‌های نو در این تیم‌های آموزشی و پژوهشی که نقش هدایت‌گری و راهبردی برای پژوهندگان را دارند، موفقیت این تیم‌ها و رسیدن به اهداف و کارکردهای کارآفرینی سریع‌تر و بهتر انجام خواهد پذیرفت.

تجمیع نیازهای نهادهای دولتی مختلف یا افراد و شرکت‌های خصوصی، به مسائل زبان عربی از پژوهش، تدریس، آموزش، ترجمه متون و مترجم در قالب تیم‌های فوق درمحل زندگی هر کدام از فارغ‌التحصیلان یاب صورت پایگاه‌های مجازی، می‌تواند سرمایه‌گذاری مناسبی برای کارآفرینی دانش‌آموختگان این رشته باشد.

تیم‌های پژوهشی و آموزشی زبان عربی می‌توانند عناوین مختلف پژوهشی را به پژوهندگان معرفی نموده و به جای گرفتن پول از پژوهندگان در ازای چاپ مقاله، به آن‌ها حق الزحمه پژوهندگی بدهند، تا اشتیاق به پژوهش افزون‌تر گردد و موضوعات موردنیاز پژوهشی نیز به سرانجام خوبی برسد که خود مشکل‌گشای امور آموزشی نیز خواهد بود.

گاهی پژوهش‌های انجام شده توسط پژوهش‌گران و اساتید محترم، جهت داوری و تأیید نهایی، مدت زمان بسیاری به طول می‌انجامد. و داوران محترم در بعضی مجلات مدت زمان چندین ماهه را برای پاسخگویی مقاله‌ای به خود اختصاص می‌دهند و تا تأیید نهایی شاید یک سال یا بیشتر از آن به طول انجامد، لذا پیشنهاد می‌گردد هر دانشکده یا مجله‌ای برای خود تیم پژوهشی با کارکرد یک پژوهشکده فعال را دارا باشد که قسمتی از کارهای آن بررسی و داوری مقالات پژوهشی باشد، به طوری که هر مقاله ارایه شده در مدت کوتاهی بررسی و جواب داده شود.

یکی از چالش‌های مجلات پژوهشی این است که در گذشته اگر مقاله‌ی پژوهشی در مجلات آموزشی یا پژوهشی به چاپ می‌رسید به ازای کارکرد پژوهنده حق الزحمه پرداخت می‌شده است، و این خود عامل و انگیزه‌ای برای پژوهش و کارآفرینی برای دانش‌آموختگان بوده است، ولی در زمان حاضر از پژوهندگان در مقابل پژوهش، چاپ و داوری آن پول و حق الزحمه گرفته می‌شود و دانش‌آموخته‌ای که در ابتدای کارش است تمایل و اشتیاق کمتری به پژوهش در خود می‌بیند، لذا پژوهش‌های چاپ شده، گاهی برای گرفتن حق دفاع از پایان‌نامه‌ها و گاهی معافیت از امتحان جامع ویا گرفتن امتیازات درجات دانشگاهی محسوب می‌شود.

محور پژوهش‌ها و تحقیقات دانشجویی، در مراحل کارشناسی ارشد و دکترا باید نظام‌مند و هدف‌بندی شود تا دانشجویان، موضوعاتی را مورد پژوهش قرار دهند که از شمولیت و عمومیت، فاصله داشته باشد.

این پژوهش‌ها براساس اصول جدید و ابتکار، بنیان نهاده شده شود و نتایج و اندیشه‌های تازه‌ای را عرضه کند تا همراه با مشاهده دسترنج علمی شان در چاپ مقاله یا کتب تحقیقی و تحلیلی به سرانجام برسد.

موضوعی که در پژوهش‌ها نباید فراموش کرد این است که پژوهش و تحقیقات فقط گردآوری داده‌ها، معلومات و واقعیت‌ها نباشد، بلکه جایگزین کردن آنها در قالبی منطقی و مفید که فکر و اندیشه علمی را از دیگر موارد متمایز کند و به دنبال تحقیق، تفکر، اندیشه و تفکر علمی نقدآمیز باشد مهم است (ابوسلیمان، ۱۳۸۷: ۲۰)، تا نتیجه کار این پژوهش‌های نقادانه، ظهور تحقیقات تجسم یافته از افکاری باشد که زمینه‌های استفاده بهینه از نتایج این پژوهش‌ها را فراهم سازد و به تولید علم و پژوهش و تألیف کتب متنوع، با ایده‌های جدید کمک کند.

پژوهش‌گر کارآفرین در رشته زبان عربی کسی است که با توان علمی و استعداد‌های فطری و ذاتی خود، برای شناخت بحث‌ها و تفکرات جدید به امور مجهول توجه خاصی می‌کند و از نقطه پایانی افراد دیگر شروع به پژوهش می‌کند و با داشتن انعطاف فکری ممتاز به کارهای دیگران، با تقدیر و احترام می‌نگرد و آن‌ها را مورد ارزشیابی قرار می‌دهد، و اگر دارای خطا و لغزشی در استنباط از مسایل نگارش یافته دارد، بدون غرض ورزی و منصفانه به نقد عالمانه می‌پردازد. با سلسله افکار منظم و مرتب و در قالب علمی استوار و به دور از پیچیدگی و ابهام در معنا و لفظ، پژوهش خود را به خواننده منتقل می‌کند و توانایی تنظیم مطالب پژوهش شده و فصل بندی آن‌ها در جایگاه مناسب و مفیدشان را دارد، تا نتیجه پژوهش خود را به زیباترین شکل در قالب کتب پژوهشی در رشته زبان عربی به ظهور رساند و دیگران از این محصولات علمی بهره ببرند و او نیز در بازار کسب و کار علم و دانش به بهره‌هایی دست یابد.

دانشجویان یا فارغ التحصیلان کارآفرین در رشته زبان عربی، باید توجه داشته باشند که به دست آوردن توان انجام پژوهش‌ها و تألیف کتب علمی نظام مند، کار آسانی نیست، و نیاز به تمرین پی در پی و استعداد فطری و علمی در کنار توجه به راهنمایی‌های استادان متخصص در این رشته تحصیلی دارد، تا بر یافته‌های دانشجویان بیفزاید. لذا برای تحقق این هدف، ارتباط تنگاتنگ علمی و پژوهشی با استادان فرهیخته و استفاده از تجربیات و راهنمایی آن‌ها، جهت ارایه کاری موردپسند در صحنه علمی پیشنهاد می‌گردد.

پژوهش‌گر کارآفرین، برای دستیابی بهتر و دقیق به هدف خود، باید موضوعاتی را برای پژوهش و نوشتن کتب علمی در زبان عربی انتخاب کند که محور فعالیت و هسته اصلی تفکراتش برای سال‌های متمادی باشد، و این فعالیت‌های فکری، همدم او در زندگی علمی‌اش گردد. لذا انتخاب موضوعات پژوهشی سودمند و بااهمیت علمی و مطابق با آخرین دست آوردهای دیگر پژوهش‌گران، نتیجه پژوهش او را کارآمدتر ساخته و از طرف مجامع علمی و بازار کسب و کار علمی، موردحمایت قرار می‌گیرد.

پژوهش‌گر کارآفرین موفق، باید در هنگام کار پژوهشی، از انتخاب موضوعاتی که بسیار پیچیده است و نیاز به فنون بیشتر دارد یا اختلاف پیرامون آن‌ها بسیار است به طوری که جمع‌آوری نظرات مخالفان و موافقان در آن پژوهش سخت باشد، یا موضوعاتی که گنگ و ناشناخته بوده و ثمربخش

نیستند، یا موضوعاتی که بسیار گسترده یا بسیار محدود هستند که محقق به هنگام بررسی آن‌ها به نتیجه نمی‌رسد، پرهیز کند.

پژوهش و تحقیقات در رشته زبان عربی، باید واقع‌گرایانه و نظام‌مندی خود را حفظ نماید و پژوهش‌گران را از پرداختن به بدیهیات و امور اثبات شده زبان عربی بازدارد، و به سمت مسائل بحث‌انگیز و مرتبط با رشته‌های دیگر از جمله: معارف و علوم قرآنی و حدیث، زبان و ادبیات فارسی و ... سوق دهد.

از آنجایی که زبان و ادبیات هر دو دامنه وسیعی دارند، پژوهش و تحقیق در آن‌ها نیز پدیده و دشوار است. جنبه‌های پژوهش در زبان و ادبیات عربی را می‌توان در چهار قسمت بیان نمود که راه‌گشایی برای پژوهش‌گران کارآفرین و جویای کسب و کار در این رشته است:

۱- تألیف و تحقیق مستقل در موضوعات گوناگون ادبی، مانند: تحقیق در احوال، آثار، آراء، عقاید و محیط زندگی شاعر یا نویسنده‌ای؛ تحقیق در متون، شامل تحقیق در سبک‌های نظم و نثر در دوره‌های مختلف؛ تحقیق در نکات دستوری قواعد صرفی و نحوی؛ تحقیق در فنون سخن؛ تحقیقات لغوی و تاریخ زبان و ادبیات تطبیقی و نقد ادبی.

۲- تصنیف، مانند: عرضه‌ی نظریه‌های جدید در موضوعات ادبی و نقد ادبی؛ شرح و تحلیل قصاید مهم یا دیوان‌های شعر عربی؛ ترجمه کتب جدید همراه با نظریات جدید پژوهش‌گران عرب زبان و بررسی روابط ادبی مشترک بین شاعران و ادبای عرب و فارسی زبان.

۳- تصحیح متون خطی بر اساس روش‌های انتقادی، التقاطی و توأم.

۴- شرح کامل متون و یا شرح کلمات و اصطلاحات و ترکیبات دشوار آن‌ها به زبان فارسی. (ستوده، ۱۳۷۱: ۳۶۰)

آموزش آگاهانه و کاربردی به دانشجویان در رشته زبان عربی، یکی از مهم‌ترین مراحل کارآفرین کردن این رشته تحصیلی است. فارغ‌التحصیلان این رشته باید از سطح آگاهی‌های روز جامعه بین‌الملل در قالب فهم و تکلم به رشته زبان عربی و آشنایی با انواع کلمات و اصطلاحات روزمره در علوم مختلف یا علمی که در تجاری‌سازی این رشته تحصیلی کاربرد دارند، آشنا باشند و در دوره‌های تحصیلی مختلف خود یا به صورت دروس متنوع یا در قالب پژوهش‌های گوناگون در دروس مختلف

این آگاهی را کسب کنند. از طرفی ارائه دروس عالمانه و محقق پرور همراه با سطح علمی بالا، می-تواند فارغ التحصیلان این رشته را توانمند و قادر بر انجام هر گونه فعالیت علمی و پژوهشی در زمینه-های گوناگون تحقیق و پژوهش بارآورد. بدون شک بهترین و سودمندترین راه برای فراگیری هر زبانی گوش دادن به آن (سمعی) و مطالعه زیاد آثار گذشتگان و حفظ متون ارزشمند آن زبان (خوانداری) است.

امروزه برای رشته زبان عربی استفاده از وسایل سمعی و بصری؛ که ساده‌ترین آن‌ها کانال‌های عربی زبان صدا و سیما است، به سادگی قابل دسترسی است، و باید دانشجویان را ملزم به استفاده از آن و توانمند ساختن مکالمه خود از این راه نمود.

در زمینه مطالعه ی متون ادبی زبان عربی برای توانمندسازی و پرورش عالمانه دانشجویان، حفظ و مطالعه آیات قرآن کریم، گفتار گذشتگان، مکالمات بزرگان و شعر و نثر قدیم و جدید می‌تواند وسیله اصلی فراگیری عالمانه این زبان باشد.

جدی گرفتن آموزش به همراه پژوهش، برای دانشجویان دوره‌های مختلف زبان عربی و بررسی پژوهش‌های آن‌ها یا ایراد به صورت کنفرانس و سخنرانی در درس‌های مختلف، می‌تواند راه‌گشای پرورش عالمانه این دانشجویان باشد تا در زمینه‌های بازار کسب و کار ترجمه، تحقیق و تدریس موفق‌تر باشند.

برای آموزش موفق و کارآفرین زبان‌های مختلف از جمله زبان عربی، بیشتر نیاز به آموزش نظام شفاهی آن زبان داریم، زیرا فراگیری نظام شفاهی یک زبان به عنوان وسیله ارتباط بین ملت‌های مختلف از عوامل مهم پیشرفت فراگیران و دانشجویان آن رشته تحصیلی است. برای پیشرفت نظام شفاهی و گفتاری رشته زبان عربی در کنار آموزش درس‌هایی مانند: مکالمه و آزمایشگاه زبان نیاز به شنیدن و دیدن انواع سخنرانی‌ها، بحث‌ها، گفتگوها، فیلم‌ها، قصه‌ها و داستان‌ها به زبان عربی برای دانشجویان و علاقمندان فراگیری این رشته تحصیلی است. این موضوع می‌تواند یکی از عوامل کارآفرینی برای دانش‌آموختگان موفق در فراهم آوردن انواع فیلم‌ها، نوارها و سی دی‌های آموزشی باشد، تا در کنار آموزش‌های دروس دانشگاهی این ابزار کمک آموزشی نیز فراهم گشته و باعث کارآفرینی بیشتر شود.

در آموزش درس‌های مرتبط با مهارت‌های زبانی که شامل مهارت‌های شنیداری، گفتاری، خوانداری و نوشتاری می‌شود، استفاده از اصطلاحات روزمره بین عرب زبانان در امور تجاری و بین المللی جهت استفاده عملی از آن‌ها در کارآفرینی دانش‌آموختگان لازم و ضروری است. گاهی مؤسسات و شرکت‌های تولیدی نیاز به تبلیغات اجناس خود به زبان عربی دارند ولی اصطلاحات موردنیاز آن‌ها که از اصطلاحات روزمره بین المللی است را دانش‌آموختگان رشته زبان عربی نمی‌دانند و در جوابگویی به این بازار کسب و کار ترجمه و مشاوره به عقب رانده می‌شوند و مورد توجه قرار نمی‌گیرند.

موضوع قرائت متون ادبی و علمی با مراعات اصول صرفی و نحوی آن‌ها یا قرائت مجلات و روزنامه در کلاس‌های درسی متأسفانه کم رنگ و در بعضی مقاطع تحصیلی فراموش شده است. در حالی که ممارست و تمرین بر این فن و توانایی بر آن می‌تواند قدرت فهم و کاربرد این رشته تحصیلی را در بین فراگیران آن افزایش داده و انگیزه‌های بیشتری برای تحصیل این رشته در آن‌ها ایجاد نماید. در زمینه کارآفرین بودن آموزش و پژوهش در زبان عربی موارد زیر می‌تواند کارگشای این رشته تحصیلی باشد:

بحث کارآفرینی آموزش و پژوهش در رشته زبان عربی می‌تواند برای فارغ‌التحصیلان این رشته مؤثر باشد، زیرا بعضی از فارغ‌التحصیلان این رشته تحصیلی بعد از فراغت از تحصیل در جایگاه کارآفرینی و درآمدزایی قرار نمی‌گیرند، لذا ایجاد یا فعال نمودن مؤسسات تحقیقاتی و پژوهشی وابسته به دانشگاه‌ها یا بخش خصوصی یکی از نظراتی است که می‌تواند برای جذب این افراد و اشتغال آن‌ها در رشته تخصصی خودشان مؤثر باشد. در این صورت این فارغ‌التحصیلان در محیط و بستر عملی و تحقیقاتی قرار می‌گیرند و می‌توانند آموخته‌های خود را در بالفعل قرار دهند.

بعضی از دروس رشته زبان عربی از نظر محتوای آموزشی باید با مسائل روزمره جامعه کنونی مطابقت کند. به عنوان مثال در بعضی از دروس در کنار آموزش تعاریف و نظریات آن باید کاربرد اصطلاحات و کلمات جدید در زمینه‌های اقتصادی، پزشکی، مهندسی، تجاری، ... که در دنیای کنونی پرکاربرد است مورد بررسی و پژوهش و یادگیری قرار گیرد تا بالفعل بتوان از این دروس بهره کامل کسب کرد.

کمک به فرآیند آموزش و یادگیری مهارت‌های تدریس و ارتقای توانایی‌های فکری دانشجویان جهت ورود به دنیای جدید کار و زندگی با شرایط کنونی. همچنین گسترش فرهنگ کارآفرین بودن دانشجویان این رشته تحصیلی با تقویت روحیه تحقیق و تفکر، افزایش تولید دانش و گفت و گوی علمی در بین دانشجویان به همراه رشد انجمن‌های علمی زبان عربی در قالب تیم‌های علمی فعال.

ایجاد روحیه پژوهش در مسائل روزمره جامعه که مربوط به رشته زبان عربی است، جهت رشد و پرورش خلاقیت‌ها، قابلیت‌ها و افزایش توانایی‌ها و مهارت‌های ذهنی و فکری دانش جویان در حل مسائل.

افزایش روحیه کار جمعی و مسئولیت پذیری با مشارکت دانشجویان در ارائه کنفرانس‌های درسی و مشارکت جمعی آن‌ها در کارهای پژوهشی.

ارتقای شأن و منزلت علمی و اجتماعی دانشجویان از راه گسترش مشارکت دانشجویان در زندگی فرهنگی جامعه و بازدیدها از مراکز علمی و ایجاد ارتباط بین آن‌ها و این مراکز، جهت کارآفرین شدن دانشجویان. (شاه‌حسینی، ۱۳۸۸: ۷۵)

نیاز دانشجویان به درس‌های میان رشته‌ای کاربردی که بتواند تجربه آموزشی آن‌ها را کامل‌تر گرداند و یا آن‌ها را با فرصت‌ها و موقعیت‌های واقعی کسب و کار در جامعه و ضرورت‌های بین المللی بیشتر آشنا گرداند.

اصلاح ساختار موجود آموزشی و پژوهشی رشته زبان عربی به ساختاری کارآفرین با مدل اطلاعات روز بین المللی در ارتباط با رشته زبان عربی.

رشته زبان عربی باید تحت تأثیر متغیرهایی چون فناوری، فرهنگ، محیط و منابع آموزشی بین المللی قرار گیرد، زیرا این متغیرها در ترکیب اهداف کارآفرینی این رشته تحصیلی دخیل هستند و دانشجویان را فرهیختگانی با قابلیت‌ها و شایستگی‌های بیشتری می‌گرداند.

ارائه آموزش‌های کارآفرینی رشته زبان عربی در قالب سمینارها و کارگاه‌های تخصصی، مخصوصاً برای دانشجویانی که در شرف فراغت از تحصیل هستند، جهت آشنایی بیشتر با کسب و کارهای مرتبط با این رشته تحصیلی.

بسترسازی و حمایت‌های مشاوره‌ای و اطلاعاتی لازم جهت شرکت دانشجویان در امور پژوهشی رشته زبان عربی و ارتباط با مجلات و مؤسسات علمی - پژوهشی فعال.

آموزش موضوعاتی تحت عنوان جامعه‌شناسی زبان و ادبیات عربی، مقایسه تطبیقی این زبان با زبان‌های دیگر و بهره‌گیری از این زبان در ارتباطات، مخصوصاً در زمینه امور حج و عتبات مقدسه می‌تواند زمینه‌های تجاری سازی این رشته تحصیلی را برای فارغ‌التحصیلان فراهم سازد.

تدریس بعضی از دروس روانشناسی، تربیتی و نوآفرینی یا کارآفرینی که قدرت درک و توانایی استنباط از مسائل جامعه و محیط پیرامون زندگی را در دانشجویان بالا ببرد، تا بعد از فراغت از تحصیل نقش مثبتی در رویارویی با مشکلات جامعه، اشتغال‌زایی و برخورد صحیح در بعضی از مشاغل مخصوصاً تدریس در مقاطع مختلف آموزشی را برای آن‌ها فراهم سازد، لازم و ضروری است.

برای کارآفرینی رشته زبان عربی معرفی مشاغلی که در ارتباط با این رشته تحصیلی است و آشنایی دانشجویان با آن‌ها، لازم است. این موضوع در دو جنبه اختصاصی و عمومی می‌تواند راه‌گشای دانشجویان باشد. در جنبه اختصاصی مشاغلی که ارتباط مستقیم با زبان عربی دارند از جمله: امور ترجمه و دارالترجمه رسمی، تدریس و آموزش، مکالمه و مترجمی، تألیف و تحقیق، تصحیح کتب عربی و نقد و بررسی آن‌ها، ارتباط با مسایل امور خارجه کشورهای عربی، ارتباط با امور حج و زیارت عتبات مقدسه، ترجمه مقالات و کتب عربی، ارتباط با مجلات و نشریات زبان عربی، دارالقرآن‌ها و ... مشاغلی که جنبه عمومی دارند و مستقیماً با این رشته در ارتباط نیستند از جمله: ادارات و سازمان‌هایی مانند: دادگستری، حج و زیارت، ارشاد و امور کتابخانه‌ها، آموزش و پرورش، صدا و سیما، مؤسسات پژوهشی، مؤسسات چاپ و انتشار کتب، تشکل‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی خصوصی و

آشنایی دانشجویان این رشته تحصیلی با انواع کتب و مقالات علمی - پژوهشی تألیف شده در داخل کشور و ایجاد زمینه‌های دستیابی آسان به این کتب؛ که در دانشگاه‌های مختلف داخل کشور به وسیله اساتید بزرگوار نوشته شده و تدریس می‌شود، می‌تواند نگرش‌های علمی، پژوهشی و کارآفرینی دانشجویان را دگرگون ساخته و در جهت و گرایش صحیحی هدایت نماید.

۵- نتیجه گیری

هدف از کارآفرینی در موضوع آموزش و پژوهش رشته زبان عربی، ایجاد مشاغل و بازارهای کسب و کار جدید برای دانش آموختگان این رشته است. دانش آموختگان این رشته با استفاده از امور آموزشی و پژوهشی و با جهت گیری کارآفرینی برای آنها، می توانند فرصت های فعالیت پژوهشی و تحقیقاتی را پیدا کرده و نقش به سزایی در پیشرفت کشور و مسائل بین المللی داشته باشند.

گروه های آموزشی زبان عربی فقط به فکر تولید علم و عرضه آن نباشد، بلکه باید انطباق تولید علم، دانش، پژوهش و تحقیق با مسائل روز جامعه و ورود دانش آموختگان به بازار کسب و کار رعایت شود.

گروه های آموزشی زبان عربی باید فرصت های بهره برداری از آموزش ها و پژوهش های ارائه شده برای دانش آموختگان خود ترسیم نموده و آنها را در جهت استفاده بهینه از آموخته های خود هدایت نمایند.

تغییر و تحول در دستورالعمل های تدریس بعضی از دروس رشته زبان عربی، اجرای دقیق آن و عملیاتی نمودن پژوهش و تحقیقات، توسط دانش آموختگان این رشته در قالب تیم های پژوهشی، بستر مناسبی را جهت رفع مشکلات کسب و کار این رشته تحصیلی فراهم می نماید.

کتابنامه

- ابوسلیمان، عبدالوهاب ابراهیم، (۱۳۸۷)، روش تحقیق علمی به زبان عربی، مترجم: دکتر محمدباقر حسینی، ملیحه طوسی، چاپ اول، مشهد: نشر دانشگاه فردوسی مشهد.
- ستوده، غلامرضا، (۱۳۷۱)، مرجع شناسی و روش تحقیق در ادبیات فارسی، چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.
- شاه حسینی، علی، (۱۳۹۰)، کارآفرینی، چاپ سوم، تهران: نشر آبیژ.
- شاوردی، مرضیه و بغدادی، مصطفی، (۱۳۹۱)، مقاله تجاری سازی موفق فناوری با رویکرد تیمی، فصلنامه تخصصی پارک‌ها و مراکز رشد، سال نهم، شماره ۳۳، زمستان ۱۳۹۱.
- کاوسی، اسماعیل و شاه حسینی، علی، (۱۳۸۸)، نوآوری و کارآفرینی، چاپ اول، تهران: نشر آبیژ.

توفير فرص العمل في مجالي التعليم والبحوث في اللغة العربية وآدابها

الدكتور حسن علي شربندار

الملخص

هذه المقالة هي شرح ودراسة لتوفير فرص العمل في مجالي التعليم والبحوث لفرع اللغة العربية وآدابها، وتتطرق إلى مفاهيم وتعريف توفير فرص العمل وتقديم النماذج المختلفة في مجال التعليم والبحوث في هذا الفرع. في هذه الدراسة التي أجريت على الأسلوب النقدي والتحليلي؛ بعد تقديم اقتراحات وطرق مختلفة لتحقيق أفضل المكتسبات في مجال التسويق و توفير فرص العمل، يتطرق الباحث إلى دراسة التحديات الموجودة والحلول العملية للمشاكل في فرع اللغة العربية، وإنّ تشكيل فرق للبحوث والتعليم تتكوّن من الطلاب أو من خريجي اللغة العربية يُمكن أن يكون مؤثراً في توفير فرص العمل، لأنّ طلاب أو خريجي هذا الفرع يستطيعون أن يضعوا مكتسباتهم التعليميّة في معرض توفير فرص العمل حسب قابليّاتهم. كما أنّ تطوير المؤسسات البحثية، يساهم بشكل فاعل في توفير فرص العمل في مجال التعليم والبحوث الجديدة وقيادة التعليم والبحوث في البلاد.

كلمات مفتاحيّة: توفير فرص العمل، التعليم، البحوث، اللغة العربية.